די ישיבה פון דער נייער תלמוד תורה

(דער העכסטער קלאס פון דער תלמוד תורה אויף בראנזוויק עוועניו).

פון א. שובין.

יעדער וויכטיגער אידישער גאסט וואס קומט אין טאראנטא, וועט ניט דורכלאזען די געלעגענהייט צו באזוכען די נייע תלמוד תורה אויף בראנזוויק, וועלכע ווערט פארדרעכענט צווישען די שעהנסטע תלמוד תורות אין אמעריקע, און וועט ניט אוועקגעהן פון דארטען ניט ניט באזוכענדיג פריהער די ישיבה אפּטיילונג, אדער ווי מען רופט דאס, דער לעצטער קלאס פון דער תלמוד תורה.

טרעהרען פון פרייד און פארגעניגען רופט ארויס ביי יעדען נאציאנאלען אידען, וועלכער פארברענגט א ווייַלע אין דער ישיבה און הערט זיך צו, ווי דער אלטער מר. גאלומבי ערקלעהרט פאר די תלמידים אין א פליסיגען העברעאיש, די שווערסטע שטעלען אין גמרא, און די קינדער, וועלכע זיינען אין גאנצען פערצעהן אדער פופצעהן יאהר, זענען זיך מיט איהם מפלפל אין דער גמרא אדער אין תוספות פרעגענדיג פארשידענע פראגעס און ענטפערענדיג פארשידענע ענטפערס, ניט באנוצענדיג זיך אין דער צייט מיט קיין אנדער שפראך אויסער דער העברעאישער.

איהר זיצט און הערט ווי די קינדער לערנען מיט זייער לעהרער די גמרא אדער דעם תוספות און איהר פיהלט א גייסטיגען פארגעניגען אין אייער גאנצען וועזען.

עס ווילט זיך אייך פון דארטען עפּעס גאר ניט אוועקגעהן, איהר ווערט פון זיי היפּנאטאיזירט, איהר וואלט דאכט זיך נאך זיצען און זיצען און געניסען פון דעם פארגעניגען, וואס איהר פיהלט, הערענדיג די שעהנע קלינגענדיגע העברעאישע שפראך, אויף וועלכע די קינדער רעדען דא פונקט ווי זייער מוטער שפראך.

איהר פארגעסט אין גאנצען אז איהר זייט אין קאנאדא, אין צוואנציגסטען יאהר הונדערט, נאר אייער פאנטאזיע טראגט אייך אוועק צו יענע ישיבות, וועלכע זיינען געווען אין די צייטען פון רבינא ורב אשי, דאמאלסט ווען עס איז נאך געווען דער גאלדענער פעריאד פון דעם גייסטיגען אידענטום.

מיר האבען אין אונזער אלטער היים אויך געהאט גרויסע ישיבות ווי סלאבאדקער ישיבה, וואלאזשענער, טעלזער, מירער און נאך פיעל ישיבות אין וועלכע עס האבען געלערנט הונדערטער אידישע קינדער, און וועלכע האבען ארויסגעגעבען די גרעסטע מענשען וועלכע מיר האבען געהאט און וועלכע מיר האבען נאך היינט צווישען אידען.

אדער מיר מוזען צוגעבען אז דער נייער מאדערנער לערנען, וואס ווערט יעצט איינגעפיהרט אין די אמעריקאנער גרויסע און קליינע ישיבות, האט אין זיך א פיעל גרעסערען צוציהונגס קראפט, פיעל מעהר מאגנעטיזם, ער קריכט אריין פיעל מעהר אין הארצען ווי דאס לערנען אין די אמאליגע ישיבות פון דער אלטער היים.

איהר פיהלט דא עפּעס דעם אמת'ן טעם וואס הייסט לערנען, יענע ריכטיגע געשטאלט פון לערנען, וועלכע איהר האט זיך אלע מאהל פארגעשטעלט אין אייער פאנטאזיע פון קינדערווייז אן, ווי אזוי עס האט געדארפט אויסזעהן דאס לערנען אין די ישיבות צום ביישפּיעל אין דער צייט פון די גאונים אדער פון די אמוראים.

איהר פיהלט ווי איהר ווערט דא צוזאמען געבונדען, צוזאמען געקניפּט מיט דעם לעהרער און מיט די תלמידים און מיט די אלע וואס האבען מיט פיעלע יאהרען צוריק געשריבען דאס וואס מען לערנט דא, ווייל — ווייל איהר זייט מיט זיי נאהענטע קרובים, גאר נאהענטע מחותנים זייערע אמת'ע תלמידים און נאכפאלגער, והא ראיה אט לערנען דאך אונזערע קינדער זייער תורה, רעדען טאקע די זעלבע שפּראך וואס ישעיהו הנביא האט גערעדט צו אונזערע זיידעס, און אויף וועלכער עס האבען גערעדט און געשריבען אלע נביאים און כמעט אלע גייסטיגע פיהרער פון דעם אידישען פאלק אין די אלטע צייטען, און אין דעם זיינען מיר טאקע די איינציגע אין דער גאנצער וועלט.

איהר זיצט און הערט ווי די קינדער קלינגען מיט דער העברעאישער שפראך און ווען איהר וואלט זיך ניט געשעהמט אז דאס זאל זיין אויסווייזען ווי א טאט פון א קליין אינגעל, וואלט ביי אייך א שטראם טרעהרען ארויסגעגאסען פון די אויגען פאר פרייד, פארגעניגען און ליעבע צו דיעזע אידישע בחורים'לאך, וועלכע זיינען אגב אורחא קאנדידאטען אריינצוטרעטען דך נעקסטע עטליכע יאהר אין די אמעריקאנער קאלעדזשעס, אדער אין דער ישיבת רבי יצחק אלחנן.

און ווי גוט עס וואלט טאקע געווען, קלעהרט איהר זיך דערוויל, זיצענדיג אין דער ישיבה, ווען עס וואלט טאקע געווען א מעגליכקייט אריינצופיהרען אהער אונזערע גרויסע לעהרער, די פּראפעסער פון דעם תנ"ך און תלמוד, און כאטש אביסעל אויסטענה'ן זיך מיט זיי, אויפצייגען זיי אז נאך אלעמען קען מען נאך דאס ירדענטום פון 20־טען יאהר הונדערט אויך אזוי ניט אוועקמאכען מיט דער האנט, און פאר איין ווענ טאקע דוכט זיך אייך וואלט איהר אביסעל אויסרעדען אייער הארץ פאר זיי ווי פאר אייגענע אמת'ע פריינד, פאר אייגען בלוט און פלייש, אראפּקייקלען א שווערען שטיין פון הארצען", דאס וואס ביי אייך האט זיך אנגעקליבען פיין און שמערצען פון אלעס וואס האט פּאסירט צו דעם אידישען פאלק אין די לעצטע יאהרען.

און אט וואלט איהר זיי מיט שטאלץ אנווייזען אויף די קינדער וועלכע זיצען און לערנען דא אזוי הארציג די גמרא, און אנצייגען זיי אז דאס איז דער ענטפער וואס די אידען גיבען זייערע שונאים, אז די אידישע קינדער אזוי ווי ביז יעצט אזוי אויך ווייטער וועלען בלייבען געטריי צו יענער לעהרע און צו יענער שפראך וואס זיי, די גרויסע געטליכע לעהרער האבען זיי איבערגעלאזען פון וואס זיי קענען זיך יעצט איבערצייגען טאקע דא אין דער ישיבה, וועלכע איז איינגענטליך נאר א צוגרייטונג צו די גאר גרויסע ישיבות וועלכע געפינען זיך אין אמעריקע.

עס איז פאר קיינעם קיין סוד ניט אז אין די לעצטע עטליכע דורות איז די העברעאישע שפראך ביי די ארטאדאקסישע אידען זעהר פארנאכלעסיגט געווארען, עס איז א גאנץ געוועהנליכע זאך געווען צו טרעפען בעריהמטע רבנים אין אונזער אלטער היים, וועלכע האבען פשוט ניט געקאנט ריכטיג עברי זאגען ביים דאווענען, שוין ניט רעדענדיג וועגען דקדוק, און עס איז אפילו געווען צייטען וואס לערנען תנ"ך איז אויך געווען א פארברעכען און מעהר ווי אן אפיקורס האט דאס ניט געלערנט, דאס הייסט פאר אזעלכען, האט מען איהם געהאלטען.

מערקווירדיג און טאקע ניט ווייניגער אנגענעהם איז דער פאקט, אז ביז וואנען די תלמוד תורה האט זיך אויפגעעפענט האט מען זיך גאר ניט פארגעשטעלט אז אין טאראנטא זענען דא מיידלאך וועלכע קענען און ריידען טאקע העברעאיש אויסגעצייכענט, און וועלכע האבען זיך גענומען גרופירען אין דער תלמוד תורה צו לערנען תנ"ך, העברעאישע ליטעראטור א. ז. וו. און עס איז דא טאקי א גרויסע האפנונג אז אין עטליכע יאהר ארום, ווען מען וועט דארפען אין טאראנטא לעהרערינס פאר די איבעריגע תלמוד תורות וואס וועלען זיך אהן צווייפעל אויסבילדען אין די איבעריגע טיילען פון שטאדט, וועט מען זיי ניט דארפען ברענגען פון ערגעץ אנדערש נאר מען וועט זיי קריגען טאקע אין דער מוטער תלמוד תורה אויף בראנזוויק.

די פיהרער פון דער תלמוד תורה מיט דעם פרינציפאל וועלכע גיבען אפּ זייער גאנצע ענערגיע צו פארשעהנערען, פארפיינערען אלץ מעהר די תלמוד תורה סיי אין דער טעכנישער זייט און סיי אין דעם גייסטיגען, לייגען גרויסע האפנונג אויף איהר, אז די קינדער וועלכע וועלען דורכגעהן אלע קלאסען ביז נאך דער ישיבה וועלען זיין שטאלצע נאציאנאלע אידען, קענענדיג גוט תלמוד, די העברעאישע ליטעראטור און די אידישע, און באהערשען די העברעאישע שפּראך אזוי ווי זייער מוטער שפראך.

א נאבעלע אינסטיטוציע

פון ד. קארצער.

דער אלטער מנהג ביי אידען צו געבען מתן בסתר, וועלכער איז אזוי אפּגעהיט געווארען אין דער אלטער היים, איז כמעט ווי אפּגעווישט געווארען אין דער נייער וועלט דא.

דארט האט געהערשט דער געפיהל און דאס הארץ, און דאפיר האט יעדע צדקה טהאט געטראגען מיט זיך סענטימענט, און בכדי צו פארהיטען דעם נויטבאדערפטיגען פון אונאנגענעהמליכקייט, די בושה פון צו זיין א מקבל, איז אלעס געטאן געווארען אין דער שטיל. עס האט געהערשט פולער צוטרויען צום געזעלשאפטליכען טוער. קיינער האט ניט געפרעגט פאר רעכענונג, און דער כלל איז געווען: כל הפושט יד נותנים לו, ווער עס בעט דעם דארף מען געבען. אנדערש איז עס דא אין דער וועלט וואו עס הערשט די לאגיק און אנשטאט דאס הארץ — דער קאפּ.

יעדע צדקה טהאט איז אונטערווארפען צו סיסטעמע, און ציפערען פארנעהמען דאס פלאץ פון געפיהל, און דאס ערגסטע איז די צופיעל עפענטליכקייט, אין ביז א געוויסען גראד קאנצעליארשטשינא.

מיר ציערען זיך אימער און איבעראל מיט'ן ווארט דעמאקראטען, און אלעס ווערט כלומרשט געפיהרט על פי דין והלכה פון דעמאקראטיע, אבער אין דער ווירקליכקייט איז עס ווייט פון דעם.

אונזערע וויכטיגסטע אינסטיטוציעס זענען ווייט פון צו זיין א מוסטער פון דעמאקראטען, און צו אייניגע פאסט זיך ניכער צו נוצען מיט'ן ווארט ביוראקראטיע.

אן אויסנאהמע שטעלט מיט זיך פאר די נאבעלע אינסטיטוציע וועלכע רופט זיך "מאטהערס ענד בייביס רעסט האום". איך בין זיכער אז זעהר ווייניג אידען פון טאראנטא זענען גענוי באקאנט מיט דיעזער אינסטיטוציע. דער שרייבער פון דיעזע צייטען, האט געהאט די עהרע אנוועזענד צו זיין ביי דער ערעפענונג פון דער אינסטיטוציע פאר היינטיגען סעזאן, לעצטען זונטאג. איך מוז צוגעבען אז, אי דער ארט פון שאפען די פאנדען פאר דער אינסטיטוציע, אי די מעטאדען, אי די אויסשטאטונג, איז העכסט לויבענסווירדיג, און איז אין גייסט פון מתן־בסתר.

קיינע רעקלאמעס, קיינע טרומפּייטען, אלעס ווערט געטאן אין דער שטיל, עניוותדיג. פון בלויז די פרויען וועלכע שטעלען צוזאמען די קאמיטע פון דער מאטהערנטי סאסייטי, וועמענס טעטיגקייט איז פארצווייגט, און אן דער שפּיצע פון וועלכער עס געפינען זיך די באוואוסטע כלל טוערין מרס אידא סיגעל טשערמאן, מרס. מ. ס. טילל, מרס. ה. קלייוועער דזשאנסאן און ברענמאן, די אדמיניסטראטיוו באארד.

זייער אויפגאבע איז צו געבען רוה און ערהאלונג צו נויטבאדערפטיגע מוטערס און זייערע קינדער אונטער צעהן יאהר. יעדע איז בארעכטיגט צו זיין דארט צוויי וואכען, און אין נויטיגע פעלען ביז 4 וואכען.

די באגרעניצונג פון צייט איז צו געבען די מעגליכקייט צו אנדערע קאנדידאטען וועלכע ווארטען אריינגענומען צו ווערען.

די הכנסה קומט פון די פרויען מיטגליעדער, פון זייערע דיוס, און זיי מאכען ברידזש און אנדערע פּארטיס אין משך פון די ווינטערדיגע מאנאטען אין זייער אייגענעם קרייז, אויך פון א באזאר וואס ווערט געהאלטען איין מאל א יאהר, דאס איז זייערע גאנצע קוועלען פון הכנסה.

לעצטען יאהר האט דער בודזשעט באטראפען 4 טויזענט דאלאר. 89 מוטערס און 185 קינדער האבען גענאסען פון דעם בענעפיט פון דיעזער אינסטיטושאן.

די איינריכטונג איז לויט דעם העכסטען פרינציפּ פון כשרות. א געניטע פּעהיגע און אידעאלע קעכין מיט א גנהיקה, א אידישע נוירס און א דזשעניטאר, שטעלען צוזאמען דעם פערזאנאל. וועמענס אויפגאבע עס איז צו זארגען פאר'ן געזונד און באקוועמליכקייט פון די געסט. עס איז אבער אויך אימער אנוועזענד א פרוי וואלונטירין פון דער עקזעקיוטיוו, וועלכע ביטען זיך אין געוויסע פעריאדען, וועלכע האט די אויבער השגחה איבער דער גאנצער ארבייט. עס איז מוסטערהאפט צו זעהען ווי מאנכע וואלונטירען ארבייטען דארט שווערע פיזישע ארבייט פארן וואוילזיין פון דער אינסטיטוטוציע, און גראדעהאפט אזעלכע וועלכע ארבייטען ניט ביי זיך אין דער היים.

די גרופּירונג איז לויט דער גרויס פון דער פאמיליע, און די צימערען פּראפארציאנעל. עס געפינט זיך א באזונדערע דיינינגרום פאר די מוטערס און א באזונדערע פאר די קינדער, א לייברערי צימער וואו עס געפינט זיך א חוץ ביכער אויך א פיאנא.

מרס אידא סיגעל איז שטארק באזארגט וואס עס געפינט זיך דארט ווענינ ביכער צום לעזען פאר די קינדער. אויך פעהלט אויס סווינגס פאר די קינדער, און זי בעט די וואס האבען די מעגליכקייט דאס צו באזארגען, עס צו טאן. די לייברערי ווערט אויך צייטענווייז גענוצט פאר א בית־מדרש צום דאווענען. שבת־אווענט, אבער ווען אימיצער האט יאהרצייט, קומען זיך צוזאמען די אידען וועלכע פארוויילען דארט אין די זומערדיגע מאנאטען און דאווענען. דער שרייבער פון דיעזע צייטען האט אויך אריינגעכאפט א קדושה'לע דארט.

דער פלאץ איז א אידעאלער. עס איז אין בראנט, נאהענט פון דעם וואסער און פארק. די לופט, די גוטע מאכלים און די שטרענגע היגיעניע, זענען א גוטער מיטעל פאר די פארהושט'ע דיגע אין די ענגע רומס פון די סלאמס גאסען, און עס איז ניט קיין וואונדער וואס די געסט קומען אריין ערשעפּטע און ווען זיי פארלאזען זייגען זיי נייע מענשען.

ווי וויט די אינסטיטוציע איז נויטיג קאן דיענען דער פאקט, אז דער אריגינעלער פלאץ האט ניט געקאנט באפריעדיגען די אנפראגען און עס איז נויטיג געווען לעצטען יאהר צו אנעקסירען א צווייטע הויז וועלכע געפינט זיך דערנעבען.

מרס. סיגעל טראגט זיך ארום מיט פאנטאסטישע פלענער די סאסייטי זאל באזיצען דעם בארען מיט די הייזער, פארגרעסערען עס א. ד. ג. נאר אלעס מוז פארלויפיג אפּווארטען ביז די נויטיגע מיטלען וועלען זיין.

באטראכטענדיג דיעזע מיסטערהאפטע ארבייט און אויפטהו קומט ארויף דער געדאנק, אז ווען דער קלוגער שלמה המלך וואלט יעצט געלעבט און געקומען אין יענער אינסטיטוציע, וואלט ער זיין געוויסען פסוק: "לך אל הנמלה עצל ראה דרכיה וחכם תכין בקיץ לחמה", געענדערט און אנשטאט דעם געשטעלט, אין לה קצין שוטר ומושל (קי באמעריקא "לך אל האשה, ראה דרכיה וחכם, אשר היא המושלת בכל) אשר תכין בחורף", ווייל די טאראנטאר מאדערנע פרויען גרייטען צו אין ווינטער פארן זומער.

אטאמאן אסקילקא דער בלוטיגער העלד

(פארזעצונג פון פּיירוש 4)

אויסטייטשען אז דאס האט מסתמא א איד דערשאסען אסקילקאן אלס אקט פון נקמה, פונקט ווי שווארצבארד האט דערשאסען פעטלורא'ן אויס נקמה. די דאזיגע אונטערשטיטשונג קען אבער גראדע זיין א פאלשע. אסקילקא האט געקענט דערשאסען ווערען גראדע פון איינעם פון זיינע געוועזענע חברים אוקראינער. ניט אלע אוקראינער האבען איהם געקענט פארטראגען. זיין שאוויניסטישע פארביסענקייט און זיין פערזענליכע קליינליכקייט האבען איהם ניט איין שונא פארשאפט צווישען זיינע אייגענע אוקראינער. ער איז צווישען די אוקראינער פארדעכענט אלס נאציאנאלער פאררעטער און ניט אלס נאציאנאלער העלד, כאטש ער האט אזוי פארביסען געקעמפט פאר אוקראינאס זעלבסטשטענדיגקייט. דאס איז דערפאר, ווייל אין דער לעצטער מינוט ווען ער איז דורכגעפאלען אין זיין פלאן צו ארעסטירען פעטלורא'ן, האט ער פארכאפט א גרויסע סומע געלט און איז אוועק בגנבה קיין פוילען, איבערגעבענדיג זיך אין רשות פון דער פוילישער מאכט אין דער צייט ווען אוקראינא האט נאך געקעמפט אויפ'ן פראנט געגען פוילען.

די צייט וועט זיכער פעסטשטעלען ווער דער מערדער פון אסקילקא איז און פארוואס אסקילקא איז דערשאסען געווארען. אויב אבער עס זאל זיך ארויסווייזען אז דער מערדער איז א איד, וואס האט דערשאסען אסקילקא'ן צוליעב די זעלבע אורזאכען וואס שווארצבארד האט דערשאסען פעטלורא, איז דאס אויך קיין פארברעכען ניט. צופיעל אידיש בלוט איז אונטער אסקילקא'ן פארגאסען געווארען אין דעם געגענד פון ראוונע. אסקילקאס קומען קיין ראוונע און זיין באזעצען זיך דארט אלס א תושב, האט מעהר ווי אלעס וואונדערן ניט געקענט ארויסרופען ביי יענע וועמענס עלטערען און קרובים זיינען מערדעריש אומגעקומען דורך די הענט פון אסקילקא'ס סאלדאטען. זיין באזעצען זיך אין דער שטאדט וואו זיינע סאלדאטען האבען פארגאסען אידיש בלוט, גערויבט אידישע געשעפטען און געשענדעט אידישע טעכטער, איז געווען א מין ארויסרופ צו דעם אידישען געדולד, און אויב עס האט זיך געפונען א איד וואס האט דעם דאזיגען ארויסרוף אנגענומען, ווער וועט אויף איהם קענען זאגען אז ער איז א פארברעכער?

(איטא)

א חלום.

פון ה. סאלניק. (נאוועלע)

די אויגען נאך פארשלאפען, אבער שוין וואך איז ער, הערמאן ברייטמאן, אין בעט געלעגען, מיט א לייכטער בלויער אטלאס קאלדרע ביז הינטער די ארעמס צוגעדעקט. א זאנענער שטראהל פון דער פריהמארגענדיגער זון האט זיך פון אפענעם פענסטער אויף זיין פנים א געליטש געטאן, זיינע אויגען ווארים געגלעט. צוגעפרעסט האט ער די אויגען זיך איינגערעדט דאס ער שלאפט נאך, עס געלוסט זיך איהם נאך צו חלום'ען און זעהען דעם סוף. ווי געשמיידיג און ליעבליך זיין חוה'לע, זיין ליעב ווייבעל האט זיך פריי געמאכט פון ליפנערס הענט וועלכע האבען איהר נאקען און ווייסען האלז געגלעט און מיט הייסע קושען זיי באזעצט, ווען זי האט איהם, הערמאנען דערזעהן האט זי ווי א בעקאנטען פריינד אנגעזאגט די בשורה איהם. אנגעזאגט דאס זי האט מיט מזל חתונה געהאט מיט ליפנערען און אז זי איז צופריעדען מיט אט דעם מאן, אנווייזענדיג אויף ליפנערען, וועלכער שטעהט און קוקט איהם גלייך אין די אויגען אריין מיט א צופריעדענער מינע. הערמאן לעזט פון איהר פנים איהר גליק און שמחה. איהרע פינגער גראבלען איבער איהר קאפּ פארבעסערענדיג איהר פריזור. ער פיהלט זיך געקרענקט, פארביטערט, ווייל ארוים מיט א געוויין, ער קאן קיין ווארט נישט ארויסריידען. עס ווערגט איהם אין האלז. ער וויל זי מיט האסטיגער האנט אנכאפען. זי צו זיך ציהען. זי אנטלויפט. געפינט שוין אין די ארעמס פון ליפּנער'ן, זייער הויז פריינדל און יעצט איהר מאן. ליפּנער קוקט אויף איהם מיט פארוואורף און וויל מיט כעס עפּעס ארויסזאגען — די יוני־זון האט איהם גראד א שטרייך געטאן איבער די אויגען, אוים התמנות איהם באפרייט פון דעם טרויעריגען חלום.

סיי ווי קען ער שוין נישט ווייטער שלאפען, טראכט ער זיך, נאך דעם אז דאס צודריקען די אויגען האט ניט געהאלפען. דעם סוף פון דעם מיזעראבלען שעהן חלום וועט ער ניט מעהר זעהן. בלייבט ער ליגען מיט צוגעמאכטע אויגען איבערטראכטענדיג דאס בילד פון זיין טרוים. אביסעל דעריבער צו פאנטאזירען.

דער וואנט זייגער שלאגט 7. צו איילען זיך האט ער היינט נישט נויטיג. עס איז שבת. דאס געשעפט פון זיין שעף איז היינט געשלאסען. נעכטען איז ער און זיין חוה'לע מיט זייער פריינד ליפּנער געזעסען ביז איינס אזייגער אין דער נאכט ביי זיין קראנקער מוטער. דאן האט ער נאך געמוזט אויפזוכען אן אפּטייק וואס האט נאכטדיושור צו קויפען די פּילען פאר דער קראנקער מוטער, וועלכע העלפען איהר ביי איהרע הארץ אטאקעס. זיין חוה'לע איז געווען שוין מיעד און שלעפעריג, האט ער געבעטען ליפנערען, ער זאל זי איהם באגלייטען, ער בריימאן וועט דאן שוין אליין אהיים קומען. פון ווייטען ביי דער שיין פון א לאמטערן האט ער געזעהען ווי זי, חוה'לע לעגט איהר האנט אונטער ליפנערס ארעם — טא וואס איז? — טראכט ער זיך, ביי נאכט, עס איז פינסטער. א פעהלען טריט מען קאן פאלען, ער האט געפילט דאנקבארקייט צו זיין פריינד. אין 20 מינוט שפּעטער איז ער שוין געווען ביי זיך אין דער היים. ליפנערען האט ער שוין מעהר ניט געטראפען, ווייטער גאר נישט.

אבער וואו נעהמט זיך מיט אמאל אזא חלום?

ער פיהלט נאך ווי דאס הארץ קלאפּט ביי איהם. — חוה'לע איז און בלייבט דאך מיין — טראכט ער זיך, נישט מעהר נור א נארישער חלום.

פאמעלאך, כדי זי נישט צו שטערען פון שלאף דרעהט ער זיך איבער אויף דער אנדערער זייט, האלט די פארשלאפענע אויגען נאך צו כדי דעם קאשמאר חלום נישט צו פארלירען פון פאר די אויגען.

שוין באלד א יאהר נאך זייער חתונה, זיין ווייבעל איז איהם אזוי ליעב ווי אין דער ערשטער מינוט. זי איז א זעלטענע גוטע בעל הבית'טע, שעהן, גוט און האט איהם ליעב. ליפנער איז ביי זיי אן אפטער גאסט, זי רעדט מיט איהם זעהר פריינדליך, און מיט וועמען רעדט זי נישט פריינדליך? זי לאכט, איז שטיפעריש ווי א קליין מיידעלע, אדרבה דאס געפעלט איהם הערמאנען דוקא. זי איז א לוסטיגע. ווען ער קומט אהיים פון געשעפט א מיעדער, א צוטראגענער פון די פארפּלאנטערטע געשעפטס־ביכער וואס ער האט איבערגענומען זייט עטליכע מאנאטען, זייט דעם זיין שעף האט זיך סעפארירט מיט דעם געוועזענעם שותף און איבערגעלאזט א ווירוואר, א גרויסע אומארדנונג אין די ביכער, מוז ער הערמאן ארבייטען איבערשעה'ן כדי ארויסקריכען אויפ'ן גלייכען וועג פון דעם פּלאנטער וואס האט ביז איצט געהערשט אין די ביכער. זי, חוה'לע מיט איהר וויץ און שטיפערישען הומאר, מאכען איהם פארגעסען אין זיין שווערער טעגליכער ארבייט. ער ווערט הייטערער און לאכט מיט איהר מיט, און ווען ער איז מיעד און זי וויל א ביסעל זיך איבערגעהען, בעט ער זיין פריינד ליפנער, יענער פיהרט זי שפּאצירען. ליפנער אן אנשטענדיגער בחור, זיין יוגענד־פריינד, זיין בליקען אויף חוה'לען איז מיט צערטליכקייט. דאס — טראכט ער זיך איז ווייל ליפנער איז זיין בעסטער פריינד איז ער אקעגען זיין פרוי אויך צערטליך, און ווען חוה'לע לעגט אמאל ביים ריידען איהר האנד אויף ליפּנערס פלייצע, טוט זי דאס דאך אין זיין געגענווארט, נישט מעהר ווי אויס ריינער פריינדשאפט צום מאנס בעסטען קאלעגע.

אבער פארוואס מאטערט איהם דאך אזוי דער חלום, דאס בילד טרעט איהם פון פאר די אויגען נישט אפּ?

ער וויל זי ביי דער האנט אנגעהמען, זי אנטלויפט פון איהם און געפינט שוין אין ליפנערס ארעמס.

— נארישקייטען, טרייסט ער זיך — גלויבען אין חלומות פאסט ניט פאר אן אינטעליגענטען מענשען ווי ער איז. זיין חוה'לע וועט איהם ניט פאררעטען. וועט איהם שטענדיג ליעב און טריי בלייבען, ווייל ער פארגעטערט זי און טוט אלי'ן פאר איהר וואס זי פארלאנגט.

ער באדויערט וואס ער האט וועגען איהר מיט'ן קלענסטען חשד געטראכט. אזא אונשולדיגע ריינע נשמה.

שא... שטיל... ער וויל איצט הערען ווי זי אטעמט, אזוי נאהענט בעט ביי בעט, ווי זעהט זי איצט אוים זיין מלאך'ל און וואס טרוימט זי און דער רגע ווען ער קלעהרט וועגען איהר אזוי פארשידענעס אלס צוליעב א נארישען חלום?

שא — שטילער — ער האלט איין זיין אטעם.

ער הערט זי נישט אטעמען!

ער מאכט אויף זיינע אויגען, בויגט זיך צו איהר אריבער. ער דערשרעקט זיך, וואס? דאס בעט איז ליידיג און קאהל, א סימן שוין לאנג אויפגעשטאנען. נישט לויט איהר געוואוינהייט. זי שלאפט געוועהנליך ביז 8—9 אזייגער. זיין הארץ הויבט אן שטארקער צו קלאפען, נערוועזאיש ווארפט ער זיך אנטון, לויפט אין קיך. זי איז ניטא, דאס דיענסטמיידעל שלאפט נאך, די טיהר אויפ'ן קלאפּשלאס איז צו.

אן אומגעוואשענער ניט געמאכט די פריזור פארביילויפענדיג פארן שפיגעל כאפט ער א בליק און דערשרעקט זיך פאר זיין איינגענעם אויסזעהען.

נערוועזיש צוגעקלאפּט די טיר און איז ארוים אויפ'ן גאס.

ביט א בלייך פנים, א ווייסער נאז דעם קאלנער פון דער מארינארקע אויפגעשטעלט, די הענט אין די טאשען צוזאמענגעביילט איז ער שטעהן געבליבען פאר'ן הויז, געוואלט טיעף אפּאטעמען, עס שטיקט און ווערגט איהם אין האלז, עס פארפעהלט איהם אטהעם.

— דאס זענען אונזערע טייבעלעך — ברומט ער צארניג פאר זיך, קוקענדיג אויף אלע זייטען טאמער באמערקט ער זי — טייוואלים און געשטאלט פון מלאכים.

ער שפאנט האסטיג אהין צום גערטענדעל וואו זיי פלעגען אפט געהן שפּאצירען. די שולד האב איך — טראכט ער — נישט געדארפט צופיעל אנטרויען. זי האט געמיינט אז אויך היינט וועל איך ווי יעדען שבת לאנג שלאפען, אפּגע'רעדט א ראנטקע מיט ליפנערן. אונגליקליכע! דיין שמייכעלע וועט מיין כעס אויף גאר נישט לינדערן. זאל דיך ליפנער שיצען אין זיינע ארעמס. דיך זאך איז אפענטון. איך בין גרייט אויף אלץ!

די פארבייגעהער אין דער שוין באלעבטער גאס האבען אויף איהם געווארפען שטוינענדע בליקען. ניט צוגעקעמט, בלייך ווי קרייד און זיינע ווילד שטארענדע אויגען האבען געזוכט בלאנזשענדיג פאר זיך.

אריינקומענדיג אין גערטענדעל. די פאר געצייליטע אלעען אדורכגעמאסטען און די געזוכטע פון איהם נישט געפונען, איז ער מיט נאך מעהר וואוט ארוים פון דארטען, גענומען איילענדיג געהן אין דער ריכטונג וואו ליפנער וואוינט.

— יא, יא, צו וואס זיי דער הימעל אין מענשען פאר עדות — ברומט ער צווישען די ציינער — בעסער אונטער 4 אויגען.

נקמה! — רייסט זיך איהם ארוים פון קעהל — איין מאל פאר אלע מאל נקמה!

פארבייגעהער האבען איהם אנגעקוקט מיט שרעק. ער האט נישט באמערקט דאס זיין שטים איז דאס מאל געווען הויך ברומענדיג.

פאר דער בריק וואס פיהרט אהין צו ליפנערס הויז האט ער זיך אויף א רגע אפּגעשטעלט, דאן גענומען געהן לינקס צום געסעל וואו זיין מוטער וואוינט.

טראכטענדיג, מען דארף צו ערשט זעהן וואס די מוטער מאכט, אפשר זעה איך זי מסתר נישט — —

ער איז האסטיג אריין אין קיך. ער האט באלד באדויערט וואס ער האט געקאנט די קראנקע מוטער איבערוועקען.

פון דערבייאיגען צימערעל האט זיך טאקע די טיר געשווינד געעפענט, מיט א שטילען שא, ששש. דעם פינגער אויף די ליפען האלטענדיג איז אויפ'ן שוועל ערשינען חוה'לע.

— וואס? אזוי פריה — — שוין דא? — האט ער גענומען שטאמלען, זיך פארשעהמט פאר זיך אליין.

— דיך נישט געוואלט וועקען מיין ליעבער — האט זי זיך פארטיידיגט, די טיהר צו דער קראנקער הינטער זיך צומאכענדיג.

— פינף אזייגער האט די אלטע דיענסט פון דיין מוטער צו אונז אנגעקלאפּט. געזאגט אז די נאכט איז געווען א שלעכטע. מיר איז געווען א רחמנות דיך צו וועקען, ביזט דאך אפּגעארבייט, בין איך אליין אהער געגאנגען, געגעבען אביסעל מעדיצין, פילען, און נישקשה זי שלאפט איצט רוהיגער. אבער אום גאטעס ווילען הערמאן, ווי זעהסטו אוים? נישט צו דערקענען.

זי האט איהם אראפּגענומען פון קאפּ דעם הוט, פארגלעט מיט איהר האנד זיינע צושויבערטע האר, אפּגעווישט זיין שוויים פון שטערען, צורעכט געמאכט זיין קראוואט. ער איז געשטאנען פאר איהר ווי א פארשולדיגט קינד בעת מען כאפּט איהם ביי עפּעס נישט שעהנעס. נישט דערייסט געווען איהר קוקען אין די אויגען.

— פע! וואס נארישע חלומות קענען — האט ער אומדרייסט ארויסגעמורמעלט ווי זיך געוואלט גערעכט מאכען, איהרע ביידע הענד גענומען קושען און הארציג זי ארומגענומען, געקושט איהרע ליפען — מיין ליעב קינד.

— געה, געה מיט דיינע חלומות, א געבילדעטער מענש ווי דו מאכט זיך ניט פון פוסטע חלומות — האט זי איהם געוואלט בארוהיגען, — ווייסטו נישט אז עס חלומט פון שטארבען איז א סימן אויף לאנג לעבען.

טעות אויספעסערונג

אין דעם יעהרליכען באריכט פון דער אידישער צדקה־פעדעראציע וואס איז ערשינען אין אונזער אויסגאבע פון לעצטען זונטאג, יוני דעם 20־טען, איז אריינגעפאלען א פארדריסליכער טעות, אין א פאראגראף וועלכער האט זיך געלייענט ווי פאלגט:

„לעצטען יאהר ווען מיר האבען עטליכע מאנאטען געדארפט העלפען א צאהל אוניווערזיטעט סטודענטען, זענען 22 דזשאבס געפונען געווארען, וואס דאס מיינט אן איינשפּארונג פון צוויי הונדערט דאלאר א מאנאט פאר דער פעדעראציע, וואס וואלט געקאסט צו העלפען די סטודענטען".

עס האט זיך געדארפט לייענען אזוי:

לעצטען יאהר ווען מיר האבען פאר עטליכע מאנאטען צייט געהאט די הילף פון איינעם פון די אוניווערזיטעט סטודענטען זענען 22 דזשאבס געפונען געווארען, וואס דאס מיינט אן איינשפּארונג פון צוויי הונדערט דאלאר פאר דער פעדעראציע וואס וואלט אויסגעגעבען געווארען פאר הילף.

מוז באצאהלען דער ווייב

ריכטער א'קאנעל, האט אין קאונטי קאורט צוגעשטימט אז מרס. מארגארעט סמיט איז בארעכטיגט צו קריגען די פרלע סומע פון קארגע טויזענט דאלאר פון איהר מאנדזשאהן סמיט.

דאס פאר פאלק האט זיך גע'גט אין 1921, און דער מאן האט צוגעשטימט, לויט אן אגרימענט צו צאהלען זיין ווייב $5.35 א וואך, אבער אזוי ער האט דאס ווארט ניט געהאלטען און דעם ווייב ניט געגעבען קיין געלט, האט זי איהם, אנגעקלאגט אין געריכט, און דער ריכטער האט באשטימט אז ער דארף איהר באצאהלען דאס גאנצע געלט וואס ער האט איהר די צייט ניט געצאהלט.

טאראנטא אוניווערזיטעט וועט היינטיגס יאהר האבען די זעלבע אויסגאבען ווי פאר־א־יאהרען

דער טאראנטא אוניווערזיטעט וועט קאסטען דער פראווינץ אנטעריא אין פארלויף פון דעם קומענדען יאהר א סומע פון $1,500,000 צו אויסהאלטען די אינסטיטוציע.

די דאזיגע סומע איז די זעלבע ווי פאר־א־יאהרען.

די בעסטע פון אלע פליגען־טויטער. 10ס. און 25ס. א פּעקעל ביי אלע דראגיסטס, גראסערס, און דזשענעראל סטארס.

נאר קאליע געאכט

איבערצולאזען גוטע שפייז, און ניט באשיצענדיג עס פון די טעמפּעראטור ענדערונגען, אדער עס זאל קאליע ווערען פון שטויב און מיקראבען, מיינט צו מאכען א גרעסערע הוצאה, ווי עס קאסט אייז. הויבט יעצט אן.

Lake Simcoe ICE LIMITED
James Fairhead
פרעזידענט.

חפצ'ס שיפסקאנטאר

Dominion Ticket Office
143 QUEEN ST. W.

געלט זענדונגען, — דאלארען אין שטוב אריין איבעראל.
שיפס ־ קארטען, — אפיציעלער אגענט, אלע ליניעס.
סיטיזען פּייפּערס, — יעדער פּערזענליך באהאנדעלט.
אינשורענס, — בעסטע קענעדער קאמפּאניס, פּויערנישור, בילדינגס, קארס, לעבענס פארזיכערונג.
מארטגיידזשעס, — ערשטע און צווייטע, אויך געלט אנלייהע.
אלערליי דאקומענטען, איבערזעצונגען, אגרימענטס, אינקאם טעקס בלענקס.
פּראמפּט, ראיעל, און פינאנציעל שטארק.
ADELAIDE 5971